

Correctievoorschrift VWO

2009

tijdvak 1

maatschappijleer

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regel

Voor dit examen kunnen maximaal 85 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 De media en de positie van Wilders

1 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste journalistieke regels zijn (één van de volgende):

- 1 scheiding aanbrengen tussen nieuws en commentaar / scheiden van mening van anderen en mening van de redactie
- 2 toepassen van hoor en wederhoor

Voorbeelden van een juiste uitleg bij 1 zijn (één van de volgende):

- *De Volkskrant* heeft in een redactioneel commentaar het artikel van Wilders bekritiseerd (regels 31-39). In een redactioneel commentaar staat de mening van de krant. Daardoor wordt een duidelijk andere mening gehoord dan die van Wilders.
- De lezers van *de Volkskrant* hebben niet alleen kennis kunnen nemen van de opvattingen van Wilders, maar ook andere meningen kunnen lezen, zoals die van de redactie van *de Volkskrant* in haar commentaar (regel 36) en die van andere personen in de ingezonden artikelen (zie de regels 40-54).

Voorbeeld van een juiste uitleg bij 2 is:

- De lezers van *de Volkskrant* hebben niet alleen kennis kunnen nemen van de opvattingen van Wilders, maar ook andere meningen kunnen lezen, zoals die van de redactie van *de Volkskrant* in haar commentaar (regel 36) en/of die van andere personen in de ingezonden artikelen (zie de regels 40-54).

voor een juiste journalistieke regel 1
met juiste uitleg 1

2 maximumscore 2

- het redactiestatuut 1

Voorbeeld van een juist belang is:

- journalistieke onafhankelijkheid / het belang dat de redactie in vrijheid kan publiceren 1

3 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste inhoudelijke kenmerken zijn (twee van de volgende):

- veel aandacht aan zakelijke en serieuze berichtgeving
- veel beleidsinformatie
- veel ruimte voor opinie en debat

per juist kenmerk 1

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2	
	Voorbeelden van juiste verschillen in politieke kleur of identiteit zijn:	
	– Verschil 1	
	• <i>De Volkskrant</i> wordt gezien als links / een progressieve krant / ziet zichzelf als een progressieve, veranderingsgezinde krant (“De Volkskrant is eigenzinnig en onconventioneel, houdt zijn zelfbewuste lezers betrokken en daagt ze uit, zodat zij het beste uit zichzelf en anderen halen.”, website van <i>de Volkskrant</i>). / <i>De Volkskrant</i> was in de jaren zestig en zeventig het blad van links, actievoerend Nederland	1
	• <i>NRC Handelsblad</i> komt voort uit een liberale traditie. / “De vrijheidsgedachte die wij voorstaan, verdraagt zich niet met geloof in enig dogma.” (website van <i>NRC Handelsblad</i>) / “De krant onderhoudt geen bijzondere banden met politieke of maatschappelijke organisaties en staat in beginsel wantrouwend tegenover iedere collectiviteit, 'hetzij staat, partij of voetbalclub” (website van <i>NRC Handelsblad</i>)	1
	of	
	– Verschil 2	
	• <i>De Volkskrant</i> onderscheidt zich van <i>NRC Handelsblad</i> (door de beleving onder de lezers) in: ‘kritisch tegenover macht en groot kapitaal’ / ‘aantrekkelijk voor 20-ers en 30-ers’ / ‘vooruitstrevend’ / ‘solidair met zwakkeren’ (bron: www.pcmmedia.nl/pdf/identiteit_kwaliteitskranten.pdf ; november 2004)	1
	• <i>NRC Handelsblad</i> onderscheidt zich van <i>de Volkskrant</i> in: ‘zakelijk’ / ‘sterk in nieuws en achtergronden op financieel-economisch gebied’ / ‘internationaal’ (bron: www.pcmmedia.nl/pdf/identiteit_kwaliteitskranten.pdf ; november 2004)	1
5	maximumscore 2	
	• Elsevier wordt beschouwd als rechts(-liberaal)	1
	• De Groene Amsterdammer wordt beschouwd als links	1
6	maximumscore 2	
	Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:	
	• ontzuiling	1
	• Vanaf de tweede helft van de jaren zestig is er sprake van ontzuiling. De kranten schreven niet langer alleen voor de achterban uit de eigen zuil	1
	of	
	• ontideologisering	1
	• De meeste kranten zijn vanaf de jaren tachtig minder of niet meer gebonden aan bepaalde politieke stromingen of ideologieën	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 4

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- De opiniërende functie van de media.
Van Doorn vindt dat Wilders een hetze voert tegen ‘een niet onaanzienlijke Nederlandse bevolkingsgroep’. Het optreden van Wilders is volgens Van Doorn onacceptabel en dient door de media bestreden te worden. Daarmee vervullen de media de opiniërende functie: door het geven van kritiek en commentaar op de uitlatingen van Wilders leveren de media een bijdrage aan het publieke debat en bevorderen zij de meningsvorming onder een breed publiek.
- De controle- of waakhondfunctie.
Van Doorn vindt dat Wilders een hetze voert tegen ‘een niet onaanzienlijke Nederlandse bevolkingsgroep’. Het optreden van Wilders is volgens Van Doorn onacceptabel en dient door de media bestreden te worden. Daarmee vervullen de media de controlefunctie.
- De socialiserende functie.
Van Doorn vindt dat Wilders een hetze voert tegen ‘een niet onaanzienlijke Nederlandse bevolkingsgroep’. Het optreden van Wilders is volgens Van Doorn onacceptabel en dient door de media bestreden te worden. Hiermee worden waarden en normen overgedragen en kan het publiek ‘beschermd’ worden tegen mogelijke ‘kwelijke’ berichtgeving.
- De functie van het bevorderen van sociale cohesie.
Door ‘deze hetze’ te bestrijden dragen de media volgens Van Doorn bij aan het verkleinen van een mogelijke tweespalt tussen bevolkingsgroepen in Nederland. / Indien media kritiekloos de opvattingen van Wilders publiceren, kunnen bij allochtone groeperingen gevoelens ontstaan van ‘er niet bijhoren’. Juist door stelling te nemen tegen de opvattingen van Wilders zorgen de media ervoor dat mensen van buitenlandse afkomst zich verbonden (blijven) voelen met de samenleving.

per juist antwoord

2

Opmerking

Alleen 2 punten toekennen indien functie en uitleg beide juist zijn.

8 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- selectie criterium: het artikel bevat opvallend nieuws / is uitzonderlijk.
voorbeeld uit de tekst: ‘de Koran verbieden’ (regels 12-13) / Koran is vergelijkbaar met ‘mein Kampf’ (regel 14).
- selectie criterium: een volksvertegenwoordiger / een bekend persoon heeft het artikel geschreven.
voorbeeld uit de tekst: “Wilders met negen man in de Kamer is vertegenwoordigd” (regels 50-52).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- selectie criterium: het artikel heeft gevolgen voor grote groepen mensen / raakt veel mensen.
voorbeeld uit de tekst: een “onophoudelijk voortgezette hetze tegen een niet onaanzienlijke Nederlandse bevolkingsgroep” (regel 107-109).
- selectie criterium: continuïteit
voorbeeld naar aanleiding van de tekst:
Uit de opmerkingen van Fennema en Van Doorn kun je afleiden dat Wilders een politicus is aan wie de media eerder veel aandacht hebben geschonken (regels 86-111).
- selectie criterium: de inhoud van het artikel is ondubbelzinnig en begrijpelijk.
voorbeelden uit de tekst: ‘de Koran verbieden’ (regels 12-13) / Koran is vergelijkbaar met ‘mein Kampf’ (regel 14).

per juist selectie criterium en verwijzing naar de tekst 1

9 maximumscore 2

- afhankelijke variabele: populariteit van anti-immigratiepartijen 1
- De twee onafhankelijke variabelen zijn: 1
 - de hoeveelheid aandacht voor integratie in de dagbladen
 - het soort aandacht voor integratie in de dagbladen

Opmerking

Alleen 1 punt toekennen als beide onafhankelijke variabelen genoemd zijn.

10 maximumscore 2

De formulering van de juiste hypothese bevat de volgende elementen:

- De hoeveelheid aandacht voor integratie van minderheden in de dagbladen
- en de richting van die aandacht / het soort aandacht voor integratie
- zijn van invloed op de populariteit van anti-immigratiepartijen.

Opmerking

Alleen 2 punten toekennen wanneer alle drie de elementen genoemd zijn.

11 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Als andere onderzoekers hetzelfde onderzoek (dezelfde inhoudsanalyse) uitvoeren, moeten ze tot dezelfde resultaten komen.

Vraag	Antwoord	Scores
12	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Bij een mediaframe worden gebeurtenissen door journalisten vanuit een bepaald perspectief benaderd en weergegeven 	1
	<ul style="list-style-type: none"> In de jaren negentig van de vorige eeuw is het mediaframe dat culturele verscheidenheid goed is voor de samenleving. Sinds 2001 is het frame dat journalisten vooral hanteren: de bedreiging van de Nederlandse samenleving door andere culturen en religies, vooral de islam. 	1
13	maximumscore 3	
	In de beschrijving van de oorspronkelijke agendasettingtheorie dienen de volgende kenmerken te staan:	
	<ul style="list-style-type: none"> De agendasettingtheorie stelt dat de media bepalen – door de hoeveelheid aandacht die ze aan bepaalde onderwerpen besteden – wat mensen belangrijk vinden en waar ze over praten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Maar deze theorie doet geen uitspraken over het effect van de media op gedrag of meningen van mensen. / De gedachte van deze theorie is dat de media niet direct meningen en gedrag van mensen beïnvloeden 	1
	Voorbeeld van een juiste argumentatie:	
	<ul style="list-style-type: none"> Vanwege dit laatste kenmerk van de agendasettingtheorie – de theorie zegt niets over het effect of de media hebben geen direct effect op de meningen van mensen – is Vliegenthart niet uitgegaan van deze theorie. Hij wilde juist wel aantonen dat bij het thema immigratie en integratie van minderheden de mate van media-aandacht van positieve invloed is op de populariteit van anti-immigratiepartijen. Met andere woorden dat er sprake is van een effect op mening en stemintentie 	1

Opgave 2 Strafrecht en volkswil

14	maximumscore 2	
	Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> kenmerk 1 Het zich afzetten tegen ‘het politieke establishment’ / het gevestigde politieke bestel. In de tekst staat dat Fortuyn zich keerde tegen een nieuw soort ‘regenteskheid’ en terugkeer van het paternalisme (regels 17-22) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> kenmerk 2 het verwoorden van gevoelens en opvattingen die sterk leven onder het grote publiek / luisteren naar de gewone mensen en de stem van het volk vertolken In de tekst staat dat “Het willen luisteren naar klachten van het publiek” het handelsmerk van Fortuyn is geworden (regels 30-32) 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste uitleg zijn (één van de volgende):

- Een deel van de burgers voelde zich niet of onvoldoende vertegenwoordigd door de gevestigde politieke partijen.
Fortuyn was in staat het heersende ongenoegen bij een grote groep burgers waar te nemen. / Fortuyn was in staat dit gevoel van onbehagen van velerlei soort los te maken. / Fortuyn was in staat om ook niet-stemmers aan te trekken.
- Er is sprake van een kloof / geringe communicatie tussen kiezers en gekozene. / Blijkbaar hadden veel burgers het gevoel dat er niet of nauwelijks naar hen werd geluisterd door de in het parlement vertegenwoordigde politieke partijen.
Fortuyn wilde luisteren naar wensen en klachten van het publiek. / Het heldere taalgebruik waarvan Fortuyn zich bediende, kun je zien als een bewijs dat Fortuyn de noden van de burgers onderkende.

16 maximumscore 4

argumenten voor juryrechtspraak

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- Er wordt recht gedaan aan de wil van het volk waardoor het draagvlak van uitspraken groter wordt geacht.
- Juryrechtspraak wordt gezien als democratisch.
- Juryleden kunnen zich beter (dan de rechter) in de positie van het slachtoffer verplaatsen. / Juryleden zullen zich eerder met het slachtoffer identificeren dan met de dader(s) waardoor ze meer oog zullen hebben voor de belangen van het slachtoffer.
- Juryrechtspraak is een uitdrukking van burgerschap; deze rechtspraak doet een beroep op het plichtsgevoel van burgers om zich verantwoordelijk te voelen voor de rechtspraak.

per juist argument

1

argumenten tegen juryrechtspraak

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- Een jury laat zich meer leiden door het gevoel dan door rechtsbeginselen.
- De wil van het volk – populisme – krijgt de overhand ten koste van de professionaliteit van de rechtspraak.
- Juryleden zijn makkelijker te beïnvloeden dan rechters.

per juist argument

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- articulatiefunctie: het op de politieke agenda plaatsen van maatschappelijke eisen en wensen van de burgers zoals de wens om meer inspraak in de strafrechtspraak of de eis om hogere straffen;
- communicatiefunctie: politieke partijen zijn intermediair tussen kiezers en gekozenen / intermediair tussen burgers en politici. Politieke partijen moeten actief communiceren met de bevolking om hun wensen te horen en voorstellen van politici met burgers/achterban te bespreken.
- aggregatiefunctie: het tegen elkaar afwegen van wensen, eisen en belangen bijvoorbeeld over de vraag hoever de bemoeienis van het volk op de strafrechtpleging moet gaan.

per juiste functie met uitleg

1

18 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Het legaliteitsbeginsel houdt in dat een persoon alleen veroordeeld kan worden voor gedrag dat bij de wet strafbaar is gesteld
- Het legaliteitsbeginsel biedt de burgers rechtsbescherming / biedt burgers bescherming tegen te grote overheidsmacht of tegen willekeur van de kant van de overheid

1

1

19 maximumscore 2

Twee van de volgende voorbeelden van verbeteringen van de positie van slachtoffers:

- De rechter kan de verdachte een schadevergoeding opleggen en deze vordering toewijzen aan het slachtoffer.
- Het slachtoffer heeft het recht om in een ernstige misdrijfzaak te vertellen welke gevolgen het strafbare feit voor hem of haar heeft gehad.
- Er bestaat het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Dat is opgericht om slachtoffers van geweldsmisdrijven die op geen enkele andere wijze hun schade vergoed kunnen krijgen toch enigszins financieel tegemoet te komen.

per juist voorbeeld

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 6

- Invoerfase
 Voorbeeld van een juiste beschrijving is:
 een (groot) deel van de burgers vond dat de strafwetgeving in Nederland niet streng genoeg was, bracht dit tot uitdrukking en werd vervolgens herkend door de poortwachters (de media) / burgers kwamen met de wens/eis voor strengere strafwetgeving en deze wens kwam op (de publieke en) de politieke agenda. 2
- Conversiefase/Omzettingsfase
 Voorbeeld van een juiste beschrijving is:
 regering/parlement besloot de strafwetgeving aan te passen 2
- Uitvoerfase
 Voorbeeld van een juiste beschrijving is:
 het OM past zijn vervolgingsbeleid aan op basis van de nieuwe of aangescherpte strafbepalingen / de nieuwe wetgeving wordt in de praktijk door de rechters toegepast 2

Opmerking

Wanneer alleen een fase genoemd wordt, geen punten toekennen.

21 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Het dilemma van de rechtsstaat houdt in dat de overheid aan twee doelen van de rechtsstaat probeert te voldoen. Er is sprake van een spanning tussen enerzijds het doel rechtshandhaving en anderzijds het doel rechtsbescherming 1
- Bij het ontstaan van de veiligheids- en risicomaatschappij doet de overheid er alles aan om de burgers te beschermen tegen criminaliteit en overlast. Deze nadruk op rechtshandhaving kan ten koste gaan van een ander doel van de rechtstaat namelijk de rechtsbescherming. De overheid dient de vrijheid van burgers of de privacy van burgers te waarborgen. Dit laatste komt in het gedrang indien de overheid maatregelen neemt zoals het toekennen van extra bevoegdheden aan de politie om te fouilleren of om gegevens op te vragen van telefonie of internetgebruik 2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Levenslang is in Nederland echt levenslang. Het doel van deze straf, namelijk bescherming van de maatschappij, wordt volledig gerealiseerd 1
- Er was dus geen enkele reden voor het opleggen van een tbs. Deze maatregel heeft immers ook als doel de maatschappij tegen de dader te beschermen (en is erop gericht de veroordeelde zodanig te behandelen dat deze geacht wordt na behandeling te kunnen functioneren in de samenleving zonder een ernstig risico te vormen voor de samenleving of zichzelf) 1

Opmerking

Een omgekeerde redenering vanuit tbs is ook mogelijk.

23 maximumscore 2

- De taak van de Hoge Raad is, beoordelen of rechters van rechtbanken en gerechtshoven het recht op een juiste wijze hebben toegepast 1
- De uitspraken (jurisprudentie) van de Hoge Raad zijn richtinggevend voor oordelen van rechtbanken en gerechtshoven in vergelijkbare zaken in de toekomst. / Uitspraken van de Hoge Raad hebben in de toekomst voor lagere rechters de werking van een wet 1
(In dit geval heeft de Hoge Raad de combinatie van levenslange gevangenisstraf en tbs, zoals opgelegd door het Hof in Den Haag, afgekeurd. Voortaan is het voor rechtbanken en gerechtshoven duidelijk dat deze combinatie niet kan worden opgelegd.)

Opgave 3 Criminele loopbaan

24 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste sociaalpsychologische verklaringen zijn (één van de volgende):

- Bij het plegen van strafbare feiten houden adolescenten elkaar voor dat er weinig mis is met hun gedrag (neutralisatie). Zij stellen bij het plegen van criminaliteit hun gevoelens van schuld (tijdelijk) buiten werking. / Binnen een groep ontkennen adolescenten de eigen verantwoordelijkheid voor crimineel gedrag of ontkennen dat er iemand het slachtoffer van is.
- Adolescenten hebben binnen een groep soms sterk het gevoel dat ze wel moeten en niet anders kunnen dan te beantwoorden aan de verwachtingen van de groep, ook als dat verwachte gedrag in strijd met de wettelijke regels is.

Vraag	Antwoord	Scores
25	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juiste uitleg is: De massamedia berichten veelvuldig en uitgebreid over de ernstige misdrijven als moord en gewelddadige overvallen. Daardoor denkt de burger bij criminaliteit in eerste instantie aan dit soort zaken en veel minder aan zaken als fraude en vermogenscriminaliteit (diefstal, inbraak). / Daardoor taxeert de burger het aandeel van de ernstige misdrijven als moord en gewelddadige overvallen in het totaal van de criminaliteit hoger dan het feitelijke aandeel.</p>	
26	<p>maximumscore 4</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="276 636 1321 824">• De Amerikaanse opvatting past beter bij de Klassieke school. De mens is een rationeel handelend wezen en verantwoordelijk voor zijn eigen gedrag. Hij zal in de afweging om al dan niet crimineel gedrag te vertonen de hoogte van de straf meewegen. De straf dient daarom passend te zijn; dat wil zeggen streng <li data-bbox="276 831 1321 1057">• De Nederlandse opvatting past beter bij de Moderne Richting. De mens is het product van (endogene en exogene) gedragsbepalende invloeden. ‘Straffen’, wel of niet in combinatie met maatregelen, dienen ertoe dat invloeden die leiden tot het criminele gedrag geneutraliseerd worden. (Bijvoorbeeld door de crimineel te helpen zijn verslaving de baas te worden.) 	<p>2</p> <p>2</p>
27	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="276 1137 1321 1169">• de bindingstheorie <li data-bbox="276 1176 1321 1473">• Voorbeeld van een juiste uitleg is: Deze theorie zegt dat mensen met weinig sociale bindingen en die daardoor weinig te verliezen hebben, eerder crimineel gedrag zullen vertonen dan mensen die veel sociale bindingen hebben en daardoor veel te verliezen hebben. Door te trouwen, krijgen veroordeelden een belangrijke binding die ze niet op het spel willen zetten door opnieuw te vervallen in crimineel gedrag 	<p>1</p> <p>2</p>

Opgave 4 Verbeter het parlement

28 maximumscore 4

Voorbeelden van juiste knelpunten zijn (twee van de volgende):

- De omvang en complexiteit van het ambtelijke apparaat bemoeilijken dat kabinet en parlement effectief toezicht kunnen houden op het ambtelijke apparaat.
- Verkokering binnen het ambtelijke apparaat: binnen de veelheid van ambtelijke diensten kiest elke dienst uitvoeringsmaatregelen die bij het eigen specifieke beleidsterrein horen, zonder oog voor algemeen maatschappelijke consequenties, of consequenties voor andere beleidsterreinen.
- De kennisachterstand van generalistische politici (ministers en Kamerleden) ten opzichte van gespecialiseerde ambtenaren.
- Gebrek aan politieke affiniteit of inzicht bij ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het beleid.
- Gebrek aan inzicht bij politici en ambtenaren in onbedoelde neveneffecten van allerlei goed bedoelde beleidsmaatregelen.

per juist knelpunt

2

29 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten zijn (twee van de volgende):

- Regeringsvorming vindt plaats op basis van de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen.
- De Tweede Kamer bepaalt het beleid door middel van een regeerakkoord. (De Eerste Kamer is hier niet aan gebonden.)
- Het kabinet moet als geheel aftreden als het niet langer het vertrouwen geniet van het parlement (lees: de Tweede Kamer). (vertrouwensregel) / Een motie van wantrouwen wordt in de Tweede Kamer ingediend (en bijna nooit in de Eerste Kamer).
- De Tweede Kamer wordt rechtstreeks door de burgers gekozen en is daarmee de directe vertegenwoordiging van de burgers. / De Eerste Kamer, die door de leden van de Provinciale Staten wordt gekozen, is de indirecte vertegenwoordiging van de burgers.
- De Tweede Kamer beslist als eerste over welke wetten er komen.
- De Tweede Kamer neemt het voortouw bij de aanpak van politieke problemen en de politieke koers.
- De Tweede Kamer heeft meer middelen dan de Eerste Kamer om een stempel te zetten op de besluitvorming. / De Tweede Kamer heeft het recht op initiatief en recht op amendement; de Eerste Kamer keurt alleen de wetsvoorstellen goed of af.

per juist argument

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

30 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- Uitleg bij voorstel “Sluit alleen een regeerakkoord op hoofdlijnen en voor de duur van de eerste twee jaar van een kabinetsperiode” (regels 30-32): minder gedetailleerde afspraken en een kortere looptijd van regeerakkoorden vergroten de speelruimte van de Kamerleden van coalitiepartijen ten opzichte van het kabinet.
- Uitleg bij minder fractiediscipline’ (regels 35-36): individuele fractieleden, ook van fracties van coalitiepartijen, krijgen zo meer ruimte om zich kritisch op stellen tegenover het kabinet.
- Uitleg bij ‘geen deelname van de politieke leiders in het kabinet’ (regels 37-38): de politieke leider heeft veel invloed op de fractie. Als deze niet vanuit het kabinet zijn koers vaststelt, zullen de hoofdlijnen meer vanuit het parlement uitgezet worden.
- Uitleg bij ‘jaarlijks vaststellen van hoofdlijnen van beleid in het parlement’ (regels 39-43): als elk jaar, op basis van door eigen onafhankelijk onderzoek verkregen informatie, door het parlement zelf de hoofdlijnen van beleid worden vastgesteld, zal het parlement tegenspel bieden aan het kabinet in het richting geven van het beleid.

per juiste uitleg van een voorstel

1

Opmerking

Geen punt toekennen als alleen het voorstel is genoemd.

Opgave 5 Klimaatverandering en Europees veiligheidsbeleid

31 maximumscore 1

Intergouvernementele besluitvorming:

De vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten nemen de besluiten op basis van unanimiteit. / Van gemeenschappelijk beleid is hier alleen sprake als alle lidstaten (vertegenwoordigd in de Raad van Ministers of de Europese Raad) er overeenstemming over hebben bereikt.

32 maximumscore 2

- Er is sprake van supranationale besluitvorming als de lidstaten bevoegdheden hebben overgedragen aan een hogere EU-instantie (Europese Commissie, de Raad van Ministers en Europees Parlement) 1
- Dit gebeurt bijvoorbeeld op de volgende twee terreinen: vrij verkeer van goederen en diensten, de euro, de landbouw, milieu, visserij, consumentenbescherming, handelsakkoorden 1

Indien één juist terrein

0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

33 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste uitleg is:

Kenmerk van de post-klassieke verhoudingen in de internationale orde is dat de macht van de natiestaat beperkt of gewijzigd is. Staten zijn gevoeliger voor wereldproblemen als klimaatverandering, milieuproblemen en migratie. Deze problemen kunnen de staten afzonderlijk niet oplossen. Samenwerking tussen staten is noodzakelijk om deze wereldproblemen op te lossen. Dit versterkt de post-klassieke verhoudingen in de internationale orde.

34 maximumscore 3

- De VN-Veiligheidsraad (kan bindende besluiten nemen over ingrijpen in oorlogsconflicten) 1

Voorbeeld van een juist knelpunt met uitleg is:

- Knelpunt is de samenstelling van de Veiligheidsraad van vijftien leden (vertegenwoordigers van de VN-lidstaten) waarvan vijf permanente leden (VS, China, Rusland, Groot-Brittannië en Frankrijk). Deze leden kunnen dankzij hun vetorecht veel meer invloed op de besluitvorming uitoefenen dan de tien niet-permanente leden, die geen vetorecht hebben. De vijf permanente leden vertegenwoordigen machtige staten, die op grond van hun eigen belangen effectief ingrijpen vaak tegenhouden en dat ook kunnen dankzij dat vetorecht 2

35 maximumscore 3

Voorbeeld van een juiste uitleg is:

Bij internationale samenwerking geven staten vaak prioriteit aan het eigen belang op de korte termijn boven gemeenschappelijke lange termijnbelangen.

Om gemeenschappelijke doelen als drastische vermindering van de broeikasgassen voor de EU-landen te bereiken, dienen alle lidstaten mee te werken aan het realiseren van dit doel. Een staat die niet fors wil investeren in milieubeleid heeft een belangrijk kostenvoordeel, maar profiteert wel van de bijdragen van andere staten. Dit gegeven kan staten ertoe brengen om weinig of geen actie te ondernemen; er wordt de voorkeur gegeven aan het eigen korte termijn belang (geen kosten; geen nadelige gevolgen voor de economie; geen verhoging van belastingen voor burgers en bedrijven). Het gevolg is dat een gemeenschappelijk belang van de langere termijn – tegengaan klimaatverandering – in het gedrang komt.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste 10 kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 10 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	J.A.A. van Doorn, Trouw.nl van 25 augustus 2007
tekst 2	Kennislink.nl van 23 november 2007
tekst 3	prof. mr. C. Kelk, Justitiële Verkenningen van april 2007
tekst 4	Willem Witteveen, NRC Handelsblad van 12 mei 2007
tekst 5	NRC Handelsblad van 11 maart 2008